

Evropski parlament
Političke grupe u Evropskom parlamentu
Evropska komisija
Evropski savet
Parlamenti država članica Evropske unije
Vlade država članica Evropske unije
Ambasadori država članica Evropske unije u Beogradu

Beograd, 31. oktobar, 2016. godine

Poštovani g. predsedniče,
Dame i gospodo poslanici,

Trenutno je na Kosovu i Metohiji u toku proces negiranja jedne od osnovnih civilizacijskih vrednosti, a to je neprikosnovenost svojine. Verujem da je svima poznata odluka kosovske Skupštine da se Kombinat Trepča konfiskuje putem donošenja posebnog zakona. I to samo zato što je Trepča u vlasništvu pravnih lica čiji su osnivači sa teritorije Republike Srbije.

Iako je Kombinat Trepča osnovan još pre Drugog svetskog rata, u Kraljevini Jugoslaviji 1927. godine, gotovo 40 godina pre nego što je Kosovo i steklo status pokrajine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, te iako je još od 1992. godine kompanija organizovana kao akcionarsko društvo kapitala, kosovske institucije su se umešale u privatnu svojinu. Kombinat Trepča je u svojini akcionara, pravnih lica, čiji je osnovni osnivački kapital 108.293.888,80 EUR. Većinski vlasnik je Fond za razvoj Republike Srbije sa 78,5 % vlasništva. Značajan kapital poseduju i kompanije poput Generalexporta u stečaju sa 9,7 %, Progres Beograd sa 2,8%, banke: Jugobanka sa 3,3% i MTS banka sa 2,7%, EPS sa 2,1%, Dunav osiguranje, ali i kompanije Ratko Mitrović d.o.o., IMK 14. oktobar u stečaju, Termoelektro d.o.o.

Trepča je vlasništvo svojih akcionara, ali i poverilaca akcionara, s obzirom da su neki od njih u stečaju, poput Generalexporta ili 14. oktobra. U takvoj situaciji donosi se Zakon o Trepči 05-L 120, koji u svojoj prirodi predstavlja odluku o konfiskaciji imovine, samo zato što je vlasništvo nad kapitalom u posedu pripadnika druge nacije. Jer, ovo se nije desilo s kapitalom i imovinom pravnih i fizičkih lica bilo koje druge nacije na Kosovu osim srpske.

Sam zakon, osim konstatacije da Vlada Kosova postaje vlasnik 80% kapitala, a zaposleni 20%, ne sadrži bilo kakve druge relevantne odredbe. Stoga pomenuti akt nije zakon već jednostrana odluka o otimanju imovine i negiranju prava svojine. Sličnih akata u svetu gotovo

da nema, čak je i bivši predsednik Venecuele Ugo Čavez koristio institut nacionalizacije uz naknadu, a ne jednostrane konfiskacije.

Stoga ova odluka ne samo da nije u skladu sa načelima na kojima počiva vladavina prava i ne samo da je u suprotnosti sa osnovnim postulatima prirodnog prava, već je anticivilizacijska. Ova odluka ne nanosi štetu samo vlasnicima Kombinata Trepča, već dovodi u sumnju dostignuća demokratije i vladavine prava na celoj teritoriji Evrope. Konačno, ova odluka je test za samu Evropsku Uniju, jer je Unija, preko Misije Euleksa, sama prihvatila odgovornost za vladavinu prava i poštovanje standarda najbolje evropske prakse na Kosovu. Pored toga, činjenica da je Kosovo u procesu pridruživanja EU, sama po sebi zahteva da se EU veoma ozbiljno angažuje na poštovanju te dobre prakse kod pridruživanja svakog kandidata.

Upravo ta najbolja evropska praksa, bazirana na konceptu osnovnih ljudskih prava proklamovanih Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, jasno definiše koncept prava na imovinu. Podsećam vas da ovaj koncept uključuje i pozitivne obaveze države koja je dužna da zaštiti pravo na imovinu njenih titulara. Republika Srbija, budući da nema faktičku vlast na Kosovu, ne može pomoći svojim građanima i pravnim licima pod njenom jurisdikcijom u zaštiti prava na imovinu. Ali to može i mora učiniti EU. Ako to ne učini stvorice presedan po kome će Turska moći da konfiskuje rusku Sberbanku, po kome će Rusija moći da konfiskuje norveški Telenor ili po kome će Srbija moći da konfiskuje hrvatsku Ideu ili nemački Hemofarm. I to sve potpuno legitimno sa pozivom na zakon i dobru praksu u slučaju Trepče.

Kosovo nije članica Saveta Evrope i Ujedinjenih nacija. Za neke od vas, Kosovo je suverena država, za druge je to i dalje pokrajina u sastavu Republike Srbije. Ali to nema nikakve veze s ključnim pitanjem koje se ovde postavlja i na koje će svako od vas lako dati odgovor. A pitanje je sledeće: Da li iko ima pravo da konfiskuje nečiju imovinu, samo zato što je ona u vlasništvu pravnih i fizičkih lica koja pripadaju drugoj naciji? Jer, ovo je prvi i po našim saznanjima jedini zakon u Evropi koji konfiskuje kapital i koji se odnosi samo na pravna i fizička lica iz Srbije. Ako se bilo ko i na čas dvoumi oko odgovora na ovo pitanje, onda postoji problem daleko veći i od Trepče i od Kosova a i od Evrope.

Svi znate da se o ljudskim pravima ne pregovara. Ona su neotuđiva i ne zavise od političke volje i trenutnih interesa. Niko nema mandat da ljudska prava, pa i pravo na imovinu stavi na pregovarački sto. Sa druge strane, svi znamo kada se i na koji način ljudska prava, pa i pravo na imovinu, mogu ograničiti. I svi smo svesni toga da ti uslovi nisu ispunjeni u slučaju Trepče.

Zato vas molim da ovaj trenutak shvatite kao istorijski. Pre oko 85 godina u Evropi nije bilo dovoljno jedinstva da se digne glas protiv paljenja knjiga ili konfiskacije imovine po verskoj osnovi. Siguran sam da su se mnogi zbog svog ćutanja pokajali. Sada je trenutak da se u svetlu izreke čuvenog Bismarcka, naučeni na tuđim greškama, suprotstavimo sličnim akcijama i to pre nego što nekom padne na pamet nešto gore. Ne zbog Srbije ili Kosova, već zbog Evrope i budućnosti.

Saša Radulović

narodni poslanik u Skupštini Republike Srbije
predsednik pokreta "Dosta je bilo"